

УДК 330.322.1(4-6СС):339.7

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.36>**Синетар І.І.**аспірант кафедри міжнародних економічних відносин
Державний вищий навчальний заклад
"Ужгородський національний університет"**Заяць О.І.**доктор економічних наук,
професор кафедри міжнародних економічних відносин
Державний вищий навчальний заклад
"Ужгородський національний університет"

ЧИННИКИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЗРОСТАННЯ ПОТОКІВ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ МІЖ ЕКОНОМІКАМИ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС

У статті ідентифіковано чинники та інструменти зростання потоків прямих іноземних інвестицій між економіками країн-членів Європейського Союзу. Виокремлено ключові макроекономічні чинники, що впливають на інвестиційний потік та інвестиційну взаємодію економік країн інтеграційного об'єднання і зовнішнє середовище. Розглянуто чинники інвестиційної привабливості як субстрату «інвестиційного потенціалу та інвестиційних ризиків території». Зазначено, що становлення інвестиційної політики ЄС як складової частини загальної комерційної політики базується на триєдиному підході: глобальному, інтегрованому і всеохоплюючому. Наголошується на тому, що наразі ЄС визначено нову промислову ідеологію, яка ґрунтується на здатності європейської промисловості до впровадження в економіку принципу циркулярності у всіх секторах і галузях, інноваційних змін, вирішення екологічних проблем і стимулювання конкурентоспроможності. Визначено, що сьогодні провідною складовою інвестиційної політики ЄС є інвестиційно-економічний п'ятирічний план (2021-2026) програми Східного партнерства по відновленню, стабільності і реформам.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, країна-реципієнт, інвестиційний потік, інвестиційна взаємодія, країни-члени ЄС, Європейський Союз.

Постановка проблеми. Турбуленція сучасного світового економічного простору спонукає до усвідомленого підходу щодо визначення ключових чинників та інструментів, які поживляють рух прямих іноземних інвестицій між економіками всіх суб'єктів глобального господарства, в тому числі і між країнами-членами Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений, при підготовці статті, аналіз публікацій дозволяє зробити висновок про те, що існує велика кількість робіт як зарубіжних, так і вітчизняних економістів-міжнародників у сфері дослідження прямих інвестицій. Так, серед авторів, які розглядають різні аспекти цієї теми, можна відзначити: В. Денісія [1] «Теорії прямих іноземних інвестицій: огляд основних теорій», який у своїй праці відзначає, щоб зрозуміти прямі іноземні інвестиції необхідно спочатку проаналізувати основні мотиви, які спонукають фірму інвестувати закордон, а не експортувати або передавати виробництво національним фірмам; Дж. -К. Спілльєнна [2] та його дослідження «Майбутнє фінансового світу з точки зору регулювання»; В. Баліцьку, О. Машталера [11]. Проте, дослідження чинників поживлення руху прямих інвестицій між економіками країн-членів Європейського Союзу наразі залишається дискусійним.

Метою статті є ідентифікація чинників та інструментів зростання потоків прямих іноземних інвестицій між економіками країн-членів Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні результати досліджень вітчизняних і закордонних учених по даній проблематиці (у тому числі, що мають міждисциплінарний характер) – це широкий

спектр оцінок, однак їх селекція надала можливість виділити два основні підходи до визначення чинників, що впливають на динаміку прямих інвестицій між економіками країн-членами ЄС. У межах першого підходу відбувається оцінка «гравітаційної залежності» взаємних інвестицій між економіками, причому, з одного боку, використовуються показники, що відображають ступінь подібності країн між собою (наявність загальних кордонів, спільна мова, причетність до певних історичних подій і т.п.). З іншого – оцінки розмірів ВВП, які позитивно впливають на потоки ПІІ між двома країнами, на відміну від відстаней між ними, які впливають негативно. Крім того, необхідно враховувати додаткові чинники, від яких можуть залежати двосторонні інвестиційні потоки, що дозволяє будувати моделі, які пояснюють їх рух між країнами з найбільшою вірогідністю. Це відкритість економіки країни-реципієнта інвестицій, рівень захисту інвесторів, темпи інфляції, а також інституціональні чинники (політична стабільність, рівень корупції і т.п.) [1].

Другий підхід припускає аналіз, по-перше, ключових макроекономічних чинників, що впливають на інвестиційний потік та інвестиційну взаємодію економік країн інтеграційного об'єднання і зовнішнє середовище (світове господарство у цілому). Інформаційною базою для цього є різні інвестиційні рейтинги, які публікуються міжнародними і національними рейтинговими агентствами та організаціями. По-друге, чинників, що визначають рівні інвестиційного ризику існуючого інвестиційного потенціалу економік, що в більшості випадків розглядаються також у якості інституціональних змінних. По-третє, інвестиційної

привабливості як субстрату «інвестиційного потенціалу та інвестиційних ризиків території», чинники утворення якої можна розділити на три групи [2]:

- гнучкі/м'які чинники, які змінюються у достатньо короткий термін (територіальне законодавство, відкритість економіки, зацікавленість регіональних органів влади у залученні іноземних інвестицій, їх фінансове і податкове стимулювання, успішний досвід реалізації інвестиційних проектів з ПІІ і їх організаційний супровід);

- чинники із середньою гнучкістю, для зміни яких необхідно більш тривалий термін (інституційні, виробничі, інфраструктурні, фінансові, інноваційні).

- тверді чинники, що не підлягають змінам: природні ресурси та інші географічні характеристики (розташування, клімат і т.д.)

Становлення інвестиційної політики ЄС як складової частини загальної комерційної політики базується на триєдиному підході: глобальному (узгодження внутрішніх і зовнішніх аспектів), інтегрованому (взаємозв'язок рівнів та ланок соціально-економічної політики), і всеохоплюючому (рішення не лише економічних, але й соціальних проблем) [3]. Зазначений підхід склався на основі наступних напрямів політики ЄС, що лежать в основі інтеграційної взаємодії: 1) політика економічного зближення/згуртування, в рамках якої наголошується на наданні допомоги (у тому числі й інвестиційної) регіонам-аутсайдерам для звуження між соціально-економічного відставання від регіонів-лідерів; 2) політика щодо поліпшення конкурентоспроможності регіонів та зростання зайнятості; 3) політика сприяння регіональному та національному співробітництву для скорочення економічного значення кордонів між країнами-членами інтеграційного угруповання [4]. Отже, сучасну регіональну інвестиційну політику ЄС ми можемо розглядати як систему погоджених соціально-економічних рішень, спрямованих на, по-перше, формування сприятливого інвестиційного клімату, по-друге, забезпечення ефективного розподілу інвестиційних ресурсів у межах інтеграційного об'єднання, по-третє, пом'якшення наднаціональних диспропорцій у економічному розвитку і підвищення конкурентоспроможності окремих територій.

Дійсно, сьогодні в основі механізму реалізації інвестиційної політики ЄС лежить завдання оптимізації розподілу капіталу в межах інтегрованої Європи та забезпечення стійкого економічного зростання регіону. Її еволюція ґрунтується на відповідних засновницьких договорах і принципах функціонування єдиного внутрішнього ринку, що забезпечує вільний рух капіталу в межах об'єднання та ефективне його освоєння країнами-членами. В напрямку транснаціонального руху капіталу Євросоюзом досягнуто лідируючих позицій навіть в період зменшення світових обсягів ПІІ. За даними ЄК інвестиційна політика ЄС спрямована на [5]:

- відкриття зовнішніх ринків для компаній ЄС;
- гарантування компаніям ЄС захисту за кордоном;
- формування передбачуваного та прозорого бізнес-середовища;
- залучення міжнародних інвестицій в ЄС;
- чітке та послідовне виконання міжнародних інвестиційних правил;

- захист інвестицій громадян та компаній ЄС за кордоном;

- забезпечення вільного руху платежів, капіталу та ключових кадрів, необхідних для міжнародних інвестицій.

Необхідність використання принципово нових інструментів в інвестиційній політиці ЄС об'єктивно відчув на порозі другого десятиліття ХХІ ст. Інвестиційний план для Європи (так званий *План Юнкера*, 2014 р.) став «генератором» підтримки та розвитку інвестиційного потенціалу країн-членів ЄС. За сприяння ЄК та ЄІВ був розроблений комплекс заходів з: 1) усунення бар'єрів для інвестицій за допомогою додаткових дій на рівні ЄС та на національному рівні країн-членів; 2) сприяння інвестиціям шляхом забезпечення більшої передбачуваності їх регулювання; 3) усунення вузьких місць для інвестування і подальшого поглиблення єдиного ринку [6].

У 2017 р. задля підтримки країн-сусідів був розроблений новий інвестиційний план, згідно якого передбачено мобілізацію інвестицій, активізацію технічної допомоги, покращення інвестиційного клімату та загальної політичної ситуації у країнах-партнерах. Безпосередньо зі свого бюджету для фінансування плану ЄС виділив 4,1 млрд євро, інші 44 млрд євро були залучені через механізм приватних страхових гарантій для інвесторів. У результаті, за даними ЮНКТАД у 2019 р. ЄС перетворився як у найбільшого інвестора, так і найбільшого реципієнта ПІІ: Євросоюз отримав близько 305 млрд дол надходжень ПІІ (для порівняння в США у вигляді ПІІ у цьому ж році надійшло близько 251 млрд дол., у Китай – 140 млрд дол., у Сінгапур – 110 млрд дол [7]).

У 2017 р. в ЄС були актуалізовані завдання промислової політики в документі «Інвестиції у розумну, інноваційну та стійку промисловість» [8]. Основними пріоритетами було визначено: розширення єдиного ринку для виробників і споживачів, ресурсоощадну та низьковуглецеву економіку, інвестиції у інновації. Для посилення інституційної спроможності реалізації усіх напрямів промислової політики та бачення напрямів розвитку промисловості в контексті бюджетного циклу 2021–2027 рр. ЄК, по-перше, утворила експертну групу «Індустрія 2030» [9], основним завданням якої було надання допомоги у формуванні бачення майбутньої європейської промисловості. По-друге, групу Стратегічного форуму для важливих проектів спільного інтересу Європи (*IPCEI*), яка сформувала бачення ЄС щодо ключових стратегічних ланцюгів доданої вартості (цінностей) та сприяла укладанню угод для просування нових спільних інвестицій у ці ключові виробничо-збутові ланцюги. Визначено шість ключових ланцюгів цінності: екологічно чисті та автономні транспортні засоби; водневі технології та системи; «розумне» здоров'я; індустриальний Інтернет речей; промисловість з низьким рівнем викидів CO₂; кібербезпека [10; 11].

Наразі у ЄС загалом визначено нову промислову ідеологію, яка ґрунтується на здатності європейської промисловості до впровадження в економіку принципу циркулярності (докорінна зміна способу розробки, виробництва, використання та утилізації) у всіх секторах і галузях, інноваційних змін, вирішення еко-

логічних проблем і стимулювання конкурентоспроможності.

Сьогодні провідною складовою інвестиційної політики ЄС є *інвестиційно-економічний п'ятирічний план (2021-2026)* програми Східного партнерства по відновленню, стабільності і реформам, у рамках якого бюджет ЄС використовується для надання грантів, спільного та змішаного фінансування і гарантій [12]. Він став продовженням стратегії переформатування інвестиційної політики ЄС «Європа 2020», основною метою якої було створення нових сфер для інвестицій та інновацій, що пов'язані з підвищенням потенціалу економічного зростання, охороною навколишнього середовища, розвитком альтернативної енергетики та ресурсозбереження [13]. Причиною розробки цього плану стали низка нових взаємопов'язаних макроекономічних викликів, з якими зіткнувся інвестиційний процес у Єврозоні. До них належать наступні [14]:

- загроза глобального протекціонізму (у європейських експортерів виникають проблеми, пов'язані із торговельними бар'єрами у межах світового господарства);
- високий рівень державного боргу у низці окремих країн;
- зменшення темпів зростання продуктивності праці (особливо у секторі послуг);
- відсутність структурних реформ, особливо у фінансовому і фіскальному секторах;
- конкуренція іноземних компаній у сферах цифрових технологій і реорганізації логістичних ланцюгів поставок;
- посилення економічної конкуренції з США і Китаєм;
- проблеми, пов'язані з навколишнім середовищем і демографічними змінами, у тому числі з міграцією.

Фінансування п'ятирічного плану адаптоване до конкретних потреб кожної країни і здійснюється ЄІБ, ЄБРР, національними, регіональними і місцевими органами влади країн Східного партнерства та приватними інвесторами. Пріоритетом плану є симбіоз двох компонентів – інвестицій і управління, що стимулюватиме створення нових робочих місць та економічне зростання. Паралельно у 2021 р. ЄК була розроблена програма *InvestEU (2021-2027 рр.)*, що орієнтована на сприяння подальшому зростанню інвестицій, інновацій, створенню додаткових робочих місць за рахунок залучення приблизно 650 млрд євро додаткових інвестицій у наступний довгостроковий бюджет ЄС. Програма *InvestEU* спрямована на об'єднання Європейського фонду та 13-ти інших фінансових інструментів ЄС, які наразі підтримують інвестиційні процеси, що робить фінансування ЄС ще більш доступним та ефективним. У її рамках і відповідно до довгострокових стратегічних цілей інвестиційної політики ЄС були визначені наступні основні сфери капіталовкладень [15]:

- поліпшення транспортного сполучення;
- доступ до фінансів для малих і середніх підприємств (МСП);
- підвищення конкурентоспроможності та інтеграція у виробничо-збутові ланцюги ЄС;
- цифровізація;
- стала енергетика;

- екологічна і кліматична стабільність;
- стабільність систем охорони здоров'я;
- реформа освіти і створення можливостей для молоді.

Основною метою *плану реформ і інвестицій «NextGenerationeu» (2021)* [16] стало підвищення конкурентоспроможності компаній ЄС через реалізацію інвестиційних проектів і трансформаційних реформ у країнах Єврозони. В основі «*NextGenerationeu*» лежить Механізм відновлення і стабільності, що надає безпрецедентні фінансові ресурси (800 млрд євро) усім державам-членам ЄС для «зеленого», інклюзивного, цифрового, сталого розвитку. Його успішне здійснення надасть можливість суттєво пом'якшити економічні наслідки війни Україна-Росія і викликані нею енергетичної кризи, а також адаптувати національні плани країн-членів ЄС із *RepowerEU* для прискорення енергетичного переходу. Згідно із прогнозами ЄК, приблизно половина очікуваного збільшення державних інвестицій у період 2024-2025 рр. буде здійснено за рахунок капіталовкладень, профінансованих з бюджету ЄС, зокрема, за рахунок коштів Фонду відновлення і стабільності (RRF). Очікується, що у 2024 р. державні інвестиції досягнуть 3,4% ВВП (3% у 2019 р., 3,3% у 2023 р.) і ця позитивна динаміка збережеться до 2027 р. [17].

План по здійсненню цифрової трансформації економіки та суспільства ЄС знайшов своє відображення у стратегії «Цифрового десятиліття», яка була запропонована ЄС у 2021 р. і стала частиною інвестиційної та комерційної політики Єврозони. Дійсно, сьогодні технологічні трансформації на основі цифровізації змінюють спосіб виробництва товарів і послуг, що є характерною особливістю четвертої промислової революції або шостого технологічного укладу. Цифрова економіка із застосуванням Інтернет-технологій (Інтернет-індустрія) охоплює сьогодні все більшу частину світової економіки – в цілому майже 4% ВВП у економіках ПРК, які генерують 70% світового ВВП [18]. В основі стратегії «Цифрового десятиліття» лежить «Цифровий компас-2030», який передбачає: а) створення цифрової екосистеми, яка узгоджується з нормами та стандартами ЄС щодо зміцнення цифрового суверенітету; б) визначення чотирьох основних напрямів цифровізації (цифрові навички, надійна та ефективна цифрова інфраструктура, цифрова трансформація бізнесу та цифровізація державних послуг); в) цифрову гармонізацію між країнами-членами ЄС та забезпечення повноцінної функціонуючого Єдиного цифрового ринку [19].

У рамках стратегії Єдиного цифрового ринку ЄС розроблений *план створення «європейської напівпровідникової екосистеми»* – цифрової економіки Європи. У 2023 р., згідно законодавчого акту про цифрові послуги [20], створений Європейський центр прозорості алгоритмів, який розробляє онлайн-платформи для захисту прав користувачів, розвитку конкуренції, інновацій і збільшення інвестицій у ЄС. Основною метою його функціонування є три взаємозалежні елемента: 1) розширення доступу споживачів та підприємств до цифрових товарів і послуг у Європі (доступ); 2) надання кращих умов і рівних можливостей для прискореного розвитку цифрових мереж та інноваційних послуг (середовище); 3) більш ефективне вико-

ристання потенціалу зростання цифрової економіки (економіка і суспільство). Центр сьогодні реалізує чотири проекти, які фінансуються у рамках «Ініціативи EU4Digital» – Програма EU4Digital, EU4Digital Broadband, EU4Digital Cyber і Eapconnect – як на регіональному, так і на двосторонньому рівні між країнами-членами ЄС [21; 22].

Складовими частинами сучасної інвестиційної політики ЄС є також план енергетичної незалежності «RepowerEU», промисловий план «Зелений пакт» і план «Глобальний шлюз». Метою плану енергетичної незалежності «RepowerEU» є забезпечення кожної країни-члена ЄС достатніми поставками газу у контексті реформи структури ринку електроенергії і диверсифікованості енергопостачання за доступними цінами. Промисловий план «Зелений пакт» включає стратегії: 1) прискорення зеленого переходу та зміцнення позитиву ЄС у досягненні чистого нульового рівня викидів у промисловості; 2) розвиток фотоелектричної енергетики (ЄС є ініціатором міжнародної програми розвитку «глобальної водневої економіки»), 3) відновлення природних ресурсів по всій території ЄС. План «Глобальний шлюз» спрямований на зміцнення єдиного ринку і соціальної ринкової економіки через інвестиції. Зокрема, передбачається реформа фіскальних

правил з метою допомоги країнам-членам оздоровити свої фінанси та зменшити борги при існуючому у ЄС ліміті в 3% ВВП для дефіциту бюджету і 60% ВВП для державного боргу. При цьому, важливою частиною реформи є заохочення інвестицій і надання більшої гнучкості у скороченні боргу країнам з високим рівнем заборгованості [23].

Висновки. У результаті проведеного дослідження ретроспективний аналіз еволюції інвестиційної політики Європейського Союзу надав можливість виділити загальні особливості взаємодії ідентифікованих чинників. По-перше, зменшилось значення «твердих» чинників при їх нівелюванні «м'якими» (відповідні слабкі аспекти, пов'язані із територією). При цьому негативні «м'які» чинники неможливо повністю компенсувати «твердими». По-друге, серед «твердих» чинників одним з найбільш вагомим є наявність природних ресурсів, яка розглядається як конкурентна перевага території. По-третє, хоча найважливішими передумовами регіональної економічної інтеграції ЄС, як і раніше, залишається близькість країн, що пов'язано з більш гнучкими чинниками, такими як «ефект сусідства» та «ефект культурно-історичної близькості», географічне положення вже не є першо-рядно значущим.

Список використаних джерел:

1. Denisia V. Foreign Direct Investment Theories: An Overview of the Main FDI Theories. *European Journal of Interdisciplinary Studies*. 2010. Vol. 2. P. 104–110. URL: <https://ejist.ro/files/pdf/357.pdf>
2. Spillmann J.-C. The future of the financial world from a regulatory perspective. 2023. URL: <https://www.pwc.ch/en/insights/regulation/the-future-of-the-financial-world.html>
3. European Commission 2024 Euro Area Report. *European Economy Institutional Paper*. 2023. 52 p. DOI: <https://doi.org/10.2765/049223>
4. Attractiveness of Europe. Agenda for Action 2024-2029. *American Chamber of Commerce to the European Union*. 2024. 21 p. URL: https://www.amchameu.eu/sites/default/files/publications/files/amcham_eu_attractiveness_of_europe_agenda_for_action_24-29.pdf
5. European Commission Investment. URL: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/investment/>
6. European Commission Investment Plan for Europe: the Juncker Plan. Getting Europe investing again. URL: https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe-juncker-plan_en
7. UNCTAD World investment report 2019 Special economic zones. 237 p. URL: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_en.pdf
8. European Commission State of the Union 2017 – Industrial Policy Strategy: Investing in a smart, innovative and sustainable industry. 2017. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_3185
9. European Commission EU Industrial Policy. 2019. 18 p. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-industrial-policy/>
10. Заяць О. І. Системна торговельно-конкурентна взаємодія ЄС – МЕРКОСУР. *Підприємництво та інновації*. 2020. № 12. С. 27–30. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/12.4>
11. Баліцька В., Машгалер О. Промислова політика – інституційна основа підвищення конкурентоспроможності національної економіки. *Ефективна економіка*, № 12. 2020. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8445>
12. New EU investment and economic plan for the Eastern Partnership, 2021. URL: <https://euneighbourseast.eu/ru/news/explainers/chtotakoe-novyy-investiczionno-ekonomicheskij-plan-es/>
13. European Commission Europe 2020 strategy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/europe-2020-the-european-union-strategy-for-growth-and-employment.html>
14. UNIDO and the European Union. State of the International Partnership 2021. 2022. 124 p. URL: <https://www.unido.org/sites/default/files/unido-publications/2022-12/UNIDO-European-Union-SOTIP-2021-en.pdf>
15. Horizon Europe's first strategic plan 2021-2024: European Commission sets research and innovation priorities for a sustainable future. URL: <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/horizon-europes-first-strategic-plan-2021-2024-european-commission-sets-research-and-innovation-priorities-for-a-sustainable-future/>
16. Nextgeneration EU Make it Real. URL: https://next-generation-eu.europa.eu/index_en
17. Recovery, the EU Commission: Objectives achieved so far, the plan continues to support the economic recovery. Brussels, 2024. URL: <https://www.agenzianova.com/en/news/recovery-la-commissione-ue-fin-qui-obiettivi-raggiunti-gentiloni-le-prossime-fasi-saranno-piu-impegnative/>
18. UNCTAD Transnational corporations in. Investment and development. *United Nations*. Vol. 25. 2018. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diaeia2018d3_en.pdf
19. EU4Digital EU digital strategy. URL: <https://eufordigital.eu/ru/discover-eu/eu-digital-strategy>
20. European Commission The Digital Services Act. Ensuring a safe and accountable online environment. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_en

21. European Commission European data strategy Making the EU a role model for a society empowered by data. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-data-strategy_en
22. Bauer M., Erixon F. Europe's Quest for Technology Sovereignty: Opportunities and Pitfalls. Ecipe occasional paper. 2020. URL: <https://ecipe.org/publications/europes-technology-sovereignty/>
23. European Commission Global Gateway. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_en

References:

1. Denisia V. (2010) Foreign Direct Investment Theories: An Overview of the Main FDI Theories. *European Journal of Interdisciplinary Studies*, vol. 2, pp. 104–110. Available at: <https://ejist.ro/files/pdf/357.pdf>
2. Spillmann J.-C. (2023) The future of the financial world from a regulatory perspective. Available at: <https://www.pwc.ch/en/insights/regulation/the-future-of-the-financial-world.html>
3. European Commission 2024 Euro Area Report. *European Economy Institutional Paper*. (2023). 52 p. DOI: <https://doi.org/10.2765/049223>
4. Attractiveness of Europe. Agenda for Action 2024-2029. *American Chamber of Commerce to the European Union*. (2024). 21 p. Available at: https://www.amchameu.eu/sites/default/files/publications/files/amcham_eu_attractiveness_of_europe_agenda_for_action_24-29.pdf
5. European Commission Investment. Available at: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/investment/>
6. European Commission Investment Plan for Europe: the Juncker Plan. Getting Europe investing again. Available at: https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe-juncker-plan_en
7. UNCTAD World investment report 2019 Special economic zones. 237 p. Available at: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_en.pdf
8. European Commission State of the Union 2017 – Industrial Policy Strategy: Investing in a smart, innovative and sustainable industry. (2017). Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_3185
9. European Commission EU Industrial Policy. (2019). 18 p. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-industrial-policy/>
10. Zaiats O. I. (2020) Systemna torhovelno-konkurentna vzaiemodiiia Yes – MERKOSUR. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, no. 12, pp. 27–30. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/12.4>
11. Balitska V., Mashtaler O. (2020) Promyslova polityka – instytutsiina osnova pidvyshchennia konkurentospromozhnosti natsionalnoi ekonomiky. *Efektivna ekonomik*, no. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8445>
12. New EU investment and economic plan for the Eastern Partnership. (2021). Available at: <https://euneighbourseast.eu/ru/news/explainers/chto-takoe-novyj-investiczionno-ekonomicheskij-plan-es/>
13. European Commission Europe 2020 strategy. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/europe-2020-the-european-union-strategy-for-growth-and-employment.html>
14. UNIDO and the European Union. State of the International Partnership 2021. (2022). 124 p. Available at: <https://www.unido.org/sites/default/files/unido-publications/2022-12/UNIDO-European-Union-SOTIP-2021-en.pdf>
15. Horizon Europe's first strategic plan 2021-2024: European Commission sets research and innovation priorities for a sustainable future. Available at: <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/horizon-europes-first-strategic-plan-2021-2024-european-commission-sets-research-and-innovation-priorities-for-a-sustainable-future/>
16. Nextgeneration EU Make it Real. Available at: https://next-generation-eu.europa.eu/index_en
17. Recovery, the EU Commission: Objectives achieved so far, the plan continues to support the economic recovery. Brussels. (2024). Available at: <https://www.agenzianova.com/en/news/recovery-la-commissione-ue-fin-qui-obiettivi-raggiunti-gentiloni-le-prossime-fasi-saranno-piu-impegnative/>
18. UNCTAD Transnational corporations in investment and development. (2018) *United Nations*, vol. 25. Available at: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diaeia2018d3_en.pdf
19. EU4Digital EU digital strategy. Available at: <https://eufordigital.eu/ru/discover-eu/eu-digital-strategy>
20. European Commission The Digital Services Act. Ensuring a safe and accountable online environment. Available at: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_en
21. European Commission European data strategy Making the EU a role model for a society empowered by data. Available at: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-data-strategy_en
22. Bauer M., Erixon F. (2020) Europe's Quest for Technology Sovereignty: Opportunities and Pitfalls. Ecipe occasional paper. Available at: <https://ecipe.org/publications/europes-technology-sovereignty/>
23. European Commission Global Gateway. Available at: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_en

Synetar Ivan, Zayats Olena
Uzhorod National University

FACTORS AND TOOLS OF GROWTH IN FOREIGN DIRECT INVESTMENT FLOWS BETWEEN EU MEMBER ECONOMIES

The turbulence of the modern global economic space necessitates a deliberate approach to identifying key factors and tools that stimulate the flow of foreign direct investments among all global economic participants, including EU member states. This study aims to identify the factors and tools that drive the growth of foreign direct investment flows between the economies of European Union member states. The article identifies the factors and tools driving the growth of foreign direct investment flows between the economies of EU member states. It highlights key macroeconomic factors influencing investment flow and interaction within the integration union and with the external environ-

ment. Additionally, it examines the aspects of investment attractiveness, as a substrate of "the investment potential and investment risks of the territory." The formation of the EU investment policy, as a component of the general commercial policy, is based on a three-pronged approach: global, integrated, and comprehensive. It is emphasized that the EU has now established a new industrial ideology centered on the ability of European industry to implement the principle of circularity across all sectors, drive innovative changes, address environmental issues, and enhance competitiveness. Today, the primary component of the EU's investment policy is the five-year investment and economic plan (2021-2026) under the Eastern Partnership program for recovery, stability, and reforms. Through conducted research, a retrospective analysis of the evolution of the European Union's investment policy has highlighted overarching patterns in the interaction of the identified factors. Firstly, the significance of "hard" factors diminished as they were balanced by "soft" factors, addressing corresponding weaknesses related to the territory. However, negative "soft" factors cannot be completely offset by "hard" factors alone. Secondly, among the "hard" factors, the availability of natural resources stands out as a critical competitive advantage for the territory. Thirdly, while the proximity of countries remains a crucial prerequisite for regional economic integration within the EU, factors such as the "neighborhood effect" and "cultural and historical proximity" play increasingly flexible roles. Geographical location, once paramount, has now diminished in significance.

Keywords: foreign direct investment, recipient country, investment flow, investment interaction, EU member states, European Union.

JEL classification: F15, F21, F29, F35
